

Projekty a programy

Výzkum a vývoj v Národní knihovně ČR

Rozvoj Národní knihovny České republiky jako výzkumné organizace

Doba řešení: 2010–2015

Koordinátor: Adolf Knoll

Finanční podpora: MK ČR

NK ČR se řídí svou dlouhodobou koncepcí výzkumu a vývoje původně zpracovanou na léta 2010–2015. V roce 2014 došlo ke zpracování návazné Koncepce rozvoje NK ČR jako výzkumné organizace na léta 2016–2020.

V souladu s koncepcí stávající probíhalo v roce 2014 řešení šesti níže uvedených oblastí.

Oblast 1. Zdokonalení virtuálního badatelského prostředí Manuscriptoria

Doba řešení: 2010–2015

Odpovědný pracovník: Zdeněk Uhlíř

V roce 2014 byla testována nová verze systému Manuscriptoria zejména s ohledem na personalizované prostředí osobního uživatelského účtu, jeho integraci do virtuálního badatelského prostředí, jakož i formulaci požadavků na jeho využití pro síťové publikování. V rámci rozvoje Manuscriptoria byly vytvořeny konektory pro dva poskytovatele digitálních dokumentů (Národní knihovna Arménie, Národní knihovna Rumunska), byla dokončena migrace z proprietárního vyhledávacího engine WebTornado na SOLR/Lucene, byly převedeny funkcionality plných textů do nové verze Manuscriptoria a byla provedena optimalizace uživatelského prostředí Manuscriptoria. V rámci institucionálního výzkumu byly rozvinuty možnosti využití crowdsourcingu pro popis informací v obrazech agregovaných v Manuscriptoriu z projektu VISK 6 a provedena analýza možnosti využití geografických údajů v systému Manuscriptorium a zapojení principů crowdsourcingu do práce s lokacemi. Manuscriptorium bylo rozšířeno o historické dokumenty digitalizované v podprogramu VISK 6 a o dávky dokumentů stávajících partnerů.

Koncem roku 2014 obsahovalo Manuscriptorium 346 099 evidenčních záznamů, 43 600 komplexních digitálních dokumentů (z toho 18 211 dokumentů/starých tisků NK ČR, digitalizovaných v rámci spolupráce se společností Google), 2 413 plných textů a 605 komplexních digitálních dokumentů včetně plných textů agregovaných od 125 partnerů z 23 evropských i mimoevropských zemí.

Oblast 2. Dlouhodobá ochrana (LTP – Long-Term Preservation) digitálních dokumentů

Doba řešení: 2010–2015

Odpovědný pracovník: Zdeněk Vašek

V roce 2014 vývoj pokračoval dokončením metodiky, která byla pod názvem *Metodika pro přidělování a správu životního cyklu unikátních perzistentních identifikátorů digitálních dokumentů podle standardu URN:NBN* podána k certifikaci MK ČR. Dále byl analyzován aktuální vývoj dalších identifikačních systémů založených na standardu URN:NBN v EU. Na základě této analýzy se přistoupilo k přípravě propojení s mezinárodním clusterem URN:NBN resolverů pod záštitou Deutsche Nationalbibliothek, které bude realizováno v roce 2015. Dále se vývoj zaměřil na přípravu rozšíření působnosti systému ČIDLO (Český systém pro IDentifikaci a LOkalizaci dokumentů digitálního kulturního dědictví) o další typy dokumentů. Během roku 2014 bylo v systému ČIDLO zaregistrováno 351 965 dokumentů.

Oblast 3. Archivace a zpřístupnění sklizených webových stránek

Doba řešení: 2011–2015

Odpovědný pracovník: Zuzana Kvašová

Řešení se zabývá výzkumem vhodných formátů pro uložení webových dat z pohledu dlouhodobého uchování a možnostmi jejich uložení v LTP systému (zpracování před ingestem; analýza a návrh automatických

ingest procesů do LTP systému; nastavení profilů metadat a jejich automatická extrakce z interních i externích zdrojů). S daty pořízenými při archivaci webu souvisí také potřeba vytvoření odpovídajícího modelu archivace, uložení v METS formátu společně s metadaty atd. V roce 2014 pokračoval výzkum v oblasti dlouhodobé ochrany dat Webarchivu. Na základě analýzy vhodných nástrojů pro formátovou analýzu, které umožní charakterizovat profil uložených dat, byly na reprezentativním vzorku jednotlivé nástroje otestovány a porovnány jejich výstupy. V oblasti plánování dlouhodobé ochrany a vytvoření strategie, jak toto plánování zajistit, byly realizovány dva základní kroky – definování tzv. designated community (určená skupina podle standardu OAIS) a vytvoření návrhu profilu archivu. V příštím roce bude pokračovat výzkum, který povede ke vzniku strategie dlouhodobé ochrany existujících dat archivu.

Oblast 4. Vývoj metodik ochrany, konzervace a restaurování knihovních fondů (historických i novodobých)

Doba řešení: 2010–2015

Odpovědný pracovník: Petra Vávrová

V roce 2014 probíhala kontrola formulářů centrální báze, tvorba postupů pro průzkumníky (pH, určování materiálu aj.), zpřesňována byla databáze a doplňován elektronický formulář na průzkum fyzického stavu svazků novodobých knihovních fondů. Dále byl nově prováděn průzkum plastových vazeb a přebalů a jednoduché testy mechanických a optických vlastností.

Bylo prozkoumáno přes 40 000 svazků, byla přihlášena metodika přípravy novodobých knihovních fondů na odkyselování a dále metodika přípravy historických tisků na digitalizaci. Obě metodiky pak byly připraveny k certifikaci. Metodiky umožní knihovnám a institucím uchovávajícím novodobé i historické knihovní fondy připravit je na digitalizaci a odkyselování.

Z průzkumů knihovních fondů vyplývá, že významná degradace se projevuje nejen u novin a dalších dokumentů z 19. a první poloviny 20. století, ale projevuje se i u publikací z pozdější doby. Dostatečný přehled o rozsahu poškození konzervačních sbírek a stupni i rychlosti další postupné degradace, dané stářím, materiálem anebo uložením, dosud neexistuje. Proto se zaměřujeme na průzkum fyzického stavu fondů, pracujeme s parametry znalostní databáze, monitorujeme kvalitu ovzduší v depozitářích, vliv světla na papírové materiály, vyvíjíme a ověřujeme metodiky ochrany, konzervace a restaurování knihovních fondů a zdokonalování metodik a analýz materiálů knihovních fondů. Celkem bylo od roku 2010 prozkoumáno přes 200 000 exemplářů knih. Vybíráme materiály charakterizující novodobé fondy, které budou odkyseleny ve světě dostupnými odkyselovacími metodami (hromadnými i individuálními). V roce 2014 byla k odkyselování novodobých fondů využita metoda ZFB:2 v Lipsku, bylo realizováno odkyselení 749 exemplářů nejkyselejších knih, vybraných při průzkumu fyzického stavu z databáze.

Hlavním cílem péče o historické fondy se stávají takové úkoly, jako např. posouzení stavu, detailní průzkum a navržení opatření pro zkvalitnění péče o národní kulturní památky – *Vyšehradský kodex* a *Pasionál abatyše Kunhuty*. Provádí se mikroskopický průzkum originálu, posouzení stavu pergamenu originálu, celková fotodokumentace a kontrola trezoru.

V roce 2014 dále pokračoval restaurátorský a chemicko-technologický průzkum *Vyšehradského kodexu* a byl také proveden průzkum jeho vazby pomocí rentgenu. Na základě jednání komise pro posouzení fyzického stavu *Vyšehradského kodexu* a *Pasionálu abatyše Kunhuty* byla provedena poprvé v historii lokální fixace nejhroženějších míst kodexu pomocí 2% roztoku nebělené vyziny Saliansky v kombinaci s tragantem. Fixace problematických míst je minimálním možným opatřením, které bylo provedeno s ohledem na plánované vystavení rukopisu. Vzhledem k tomu, že se na několika místech kodexu od roku 2006 stav barevné vrstvy zhoršil, pracovníci přistoupili k lokální fixaci částí malby, které by mohly při manipulaci v průběhu vystavení odpadnout. Fixace byla provedena po relaxaci pergamenu ve vhodných klimatických podmínkách a místa fixování byla dokumentována digitálním mikrofotografickým systémem. Fixace byla testována na standardech barevné vrstvy, které byly vyrobeny se studenty Vysoké školy chemicko-technologické v rámci letní praxe. Zároveň vznikla další skupina standardů náhražek zlacení na různých podkladech, které budou používány pro porovnání při instrumentální analýze středověkých rukopisů.

Oblast 5. Výzkum kulturního dědictví a knižní kultury pozdně středověkých Čech

Doba řešení: 2013–2015

Odpovědný pracovník: Kamil Boldan

Základní výzkum realizovaný dvěma členy řešitelského týmu se zaměřoval na jednolistové tisky jagellonského období českých dějin a na osobnost administrátora utrakvistické církve a univerzitního mistra Václava Korandy ml. Byl proveden průzkum ve sbírkách jednolistů Germánského Národního muzea v Norimberku a Univerzitní knihovny v Lipsku a v domácích archivech. Byl zpracován bibliografický soupis bohemikálních jednolistů, který bude součástí připravované monografie o raných úředních jednolístech. Pro účely studia Korandovy osobnosti podnikli řešitelé služební cestu do Budyšína, kde byl proveden průzkum kodexů z husitského období, a do dalších rukopisných knihoven. Byly připraveny kapitoly o Korandově vztahu ke katolíkům a k jednotě bratrské do chystané monografie *Václav Koranda ml. a knižní kultura jeho doby*. Členové týmu přednesli referáty na vědeckých konferencích *Tempus libri* (Český Krumlov, Ústav romanistiky Jihočeské univerzity) a *Kalich jako symbol* (Praha, Evangelická teologická fakulta UK). Publikovali čtyři příspěvky a další tři odevzdali do tisku. Těž připravili dvě kapitoly do kolektivní monografie o *Vyšehradském kodexu*.

Na poli mezinárodní spolupráce se člen řešitelského týmu zúčastnil výročního zasedání konsorcia Text Encoding Initiative v Evanstonu ve Spojených státech amerických. Vedle toho, že sledoval nové trendy v TEI a v XML obecně, se zapojil do diskuse na setkání zájmových skupin k rukopisům a ke knihovnám. Zúčastnil se též workshopu věnovanému schématu TEI ODD a odvozování schémat. Na setkání pracovní skupiny k rukopisům představil záměr NK ČR zpracovat v následujícím plánovacím období v rámci základního výzkumu provenience středověkých knih. V rámci účasti na budování celoevropské databáze Einbanddatenbank se další člen týmu zúčastnil zasedání pracovní skupiny databáze Einbanddatenbank ve Württembergische Landesbibliothek ve Stuttgartu, kde přednesl referát o zpracování pozdně gotických slepotiskových vazeb z českých sbírek a metodě bližší lokalizace bohemikálních dílen. Prováděl pasportizaci všech pozdně středověkých vazeb zdobených slepotiskem ve fondu Knihovny Národního muzea, v krajských vědeckých knihovnách a v oblastních a okresních archivech, kde pořídil více než tisíc tužkových obtahů výzdoby vazeb.

Oblast 6. Výzkum knižní kultury raně novověkých Čech

Doba řešení: 2013–2015

Odpovědný pracovník: Alena Richterová

Výzkum realizovaný pěti řešiteli z řad pracovníků ORST se zaměřuje na tři tematické okruhy. V prvním z nich jsou sledovány proměny mediální komunikace v Čechách na prahu novověku, přičemž druhý rok tříletého projektu byl věnován především průzkumu psaných a tištěných novin obsahujících zprávy z českých zemí o událostech v letech 1571–1620. Výzkum se zaměřil zejména na zpracování údajů získaných předchozí excerpce z psaných novin dochovaných v archivních a knihovních fondech domácích i zahraničních institucí a na rešerše z dosud nezpracovaných archivních fondů ústředních institucí sídlících na panovníckých dvorech sousedních zemí. Z nich byly pořízeny podrobné výpisky, textové opisy a z nejvýznamnějších textů jejich digitální kopie.

Druhý tematický okruh se zabývá výzkumem geneze, dějin a skladby Czerninské rodové knihovny. Ve druhém roce projektu byla v oblasti rukopisů dokončena rekonstrukce sbírky apelačního rady Václava Řehoře Hannla (†1718), která tvoří nejcennější část czerninské sbírky rukopisů. Pokračovala katalogizace rukopisů pro připravovaný tištěný katalog (dosud z katalogizováno 122 signatur). V oblasti tisků proběhla identifikace knih czerninské provenience v neosignované části fondu pražské Lobkowiczské knihovny, jejich osignování a zpracování. Bylo dokončeno zpracování tisků 16. století knih czerninské provenience. Dokončena byla rešerše v rodinných archivech Czerninů a Lobkowiczů, v obou fondech byly pořízeny digitální kopie obsahově nejvýznamnějších archiválií.

Ve druhém roce výzkumu třetího tématu, věnovaného sbírce map pocházející z pražské Lobkowiczské knihovny, byla pozornost zaměřena na pokračování rešerší rukopisného lístkového katalogu tohoto fondu a identifikace titulů nezvěstných map. Pokračovala katalogizace sign. 62 A 184–400, celkem 183 dochovaných signatur (897 mapových listů) a určení starších signaturových řad, které budou východiskem k rekonstrukci původní podoby sbírky. Katalogizace dále potvrdila předpokládanou lobkowiczskou provenienci sbírky přítomností signovaných exemplářů či razítky. Zajímavým zjištěním byla identifikace mědirytové

předlohy ve fondu vídeňské Rakouské národní knihovny k jedné z rukopisných map lobkowiczské sbírky, či identifikace chybějících listů defektních exemplářů. Přítomnost větších souborů vojenských map zřejmě umožní vztáhnout dané exempláře ke konkrétním aktivitám příslušníků rodu.

Programové projekty výzkumu a vývoje

Národní projekty

Nástroje pro zpřístupnění tištěných textů 19. století a první poloviny 20. století

Doba řešení: 2011–2015

Hlavní řešitel: Tomáš Foltýn

Finanční podpora: MK ČR, Program NAKI

V roce 2014 byla uzavřena druhá fáze řešení projektu, během níž pokračovalo plnění znalostních bází starších forem českého jazyka, testování aplikace pro plnění znalostních bází, kontinuální doplňování slovníků pro první polovinu 19. století a tvorba dalších slovníků pro 20. století či vývoj lemmatizátoru a jeho transformace do vyhledávání. Byly uskutečněny také vývojové práce na softwarových nástrojích směřujících k finalizaci výsledků, které se budou předkládat do systému RIV. V průběhu řešení se během roku 2014 ukázalo jako efektivnější zahrnout soubor vyvíjených softwarových nástrojů přímo do kmenového systému HITECO (Historical Text Corrector), což přinese větší efektivitu práce při jejich používání. Do každé z budovaných slovních bází bylo za spolupráce s Ústavem Českého národního korpusu Filozofické fakulty Univerzity Karlovy vloženo více než 50 000 slovních tvarů. Celkový počet slovních tvarů v jednotlivých databázích se pohybuje mezi 425 000 až 600 000 slovních tvarů, což již nyní předčilo očekávání, které měli řešitelé projektu v období jeho příprav. Přes jejich stávající velký rozsah, dodávající pevný základ pro další výzkumné aktivity, však nepochybně ještě po řadu let nebudou dostatečně všestrannou oporou pro zpřístupňování všech tištěných textů 19. století v celém dobovém rozpětí textových žánrů a odborných specializací, neboť i přes nynější velkou terminologickou základnu pocházející z dobové prózy byl rozmach zejména odborného jazyka všech vědních oborů prakticky bezbřehý. Následkem toho se v tomto období setkáváme s rychle vznikajícími, navzájem si konkurujícími termíny, které jsou často v krátké době nahrazovány jinými, tj. se situací, kterou bude možno uspokojivě zvládnout teprve na základě zmapování velkého počtu dobových textů.

Řešitelé projektu pokračují v jeho řešení v souladu se zněním projektu. V roce 2015 budou pokračovat veškeré činnosti definované projektem s cílem naplnit veškeré definované výstupy a dosáhnout na jejich uznání v databázi RIV. Jejich základem budou nadále práce spojené s obohacováním slovních bází prostřednictvím dokumentů, které jsou vybírány v úzké spolupráci s jazykovými experty. Vhodný výběr je klíčový nejen pro výše nastíněné jazykovědné výzkumné práce, ale i pro vývoj softwarových nástrojů pro lemmatizaci, analyzování fraktury a zejména pak pro transliteraci, který je plně závislý na slovních bázích reálně použitých slovních tvarů v dobových dokumentech.

Metodika hodnocení vlivu kvality ovzduší na knihovní a archivní fondy

Doba řešení: 2011–2015

Hlavní řešitel: Jiří Smolík, Ústav chemických procesů AV ČR, v. v. i.

Řešitel za NK: Magda Součková

Finanční podpora: MK ČR, Program NAKI

Cílem řešení projektu je vývoj metodiky hodnocení kvality vnitřního ovzduší v knihovnách a archivech za účelem snížení škod na fondech, způsobených nepříznivými vlivy prostředí, a také zvýšení znalostí závislosti mezi poškozením fondů a okolními vlivy.

V roce 2014 bylo v knihovně Regionálního muzea v Teplicích a v Národním archivu (na pracovišti umístěném na třídě Milady Horákové) dokončeno měření velikostní distribuce prachových částic a monitoringu plynných polutantů pasivními dozimetry.

Z depozitářů ve Zlaté Koruně a v Třeboni byly po dvouleté expozici odebrány vzorky celulózo-ových, kolagenních a fotografických materiálů a vzorky vybraných pigmentů a pojiv. Změny vlastností kolagenních

materiálů (teplota smrštění, rozměry) byly velmi nízké, proto byly připraveny další vzorky, na které bylo aplikováno větší množství reálného prachu získaného z depozitářů v Klementinu. Bylo zjištěno, že prachové částice negativně ovlivňují vlastnosti vazebních usní.

Pokračovaly práce na testování vlivu mechanických čistících prostředků na vlastnosti papíru a byla vypracována metodika *Mechanické čištění papíru*, která byla podána k certifikaci.

Pokračovaly práce na tvorbě památkového postupu *Zlepšení kvality vnitřního ovzduší knihoven a archivů z hlediska snížení degradace knihovnických a archivních materiálů*.

Za využití měřicího systému SurveNIR byl proveden průzkum identických tisků z pražských tiskáren vydaných v posledních dvou desetiletích 18. století, které jsou deponovány v Jihočeské vědecké knihovně ve Zlaté Koruně a v knihovně Regionálního muzea v Teplících.

Interoperabilita v paměťových institucích (INTERPI)

Doba řešení: 2011–2015

Hlavní řešitel: Marie Balíková

Finanční podpora: MK ČR, Program NAKI

URL: <http://autority.nkp.cz/interpi>

Základním cílem projektu, jehož spoluřešitelem je Národní archiv, je tvorba znalostní databáze paměťových institucí na bázi sémantické interoperability, tedy uživatelsky vřidné zpřístupnění národního kulturního, industriálního a přírodního dědictví obsaženého v digitalizovaných fondech a sbírkách paměťových institucí, tj. archivů, galerií, knihoven, muzeí, památkových ústavů i dalších. Projekt nabízí jedno z možných řešení: tvorbu společné znalostní databáze paměťových institucí na bázi národních autorit odpovídajících potřebám všech paměťových institucí a obohacených o potřebné sémantické informace umožňující i strojové zpracování dat. Přináší také nové paradigma zpracování dat (objektové), které se zaměřuje na obsahovou stránku zpřístupňovaných objektů – tedy na zpracování entit (tříd) a komplexních vztahů mezi nimi. V roce 2014, který je v projektu vymezen jako třetí etapa, jsme navázali na výsledky prvních dvou etap a s ohledem na cíle stanovené v projektovém záměru pro třetí etapu jsme se v rámci aplikovaného výzkumu a vývoje zaměřili na:

- dokončení metodiky tvorby znalostního modelu v projektu INTERPI a předložení k certifikaci,
- vytvoření metodiky mapování a harmonizace rejstříků, číselníků a řízených slovníků aplikovaných v paměťových institucích a předložení k certifikaci,
- definování požadavků na software pro zpřístupnění entit,
- vytvoření prototypu webového rozhraní pro zpřístupnění entit,
- ověření prototypu softwaru (webového rozhraní) pro zpracování druhé skupiny entit, testování webového rozhraní pro zpracování první skupiny entit a jeho doplnění podle metodiky tvorby znalostního modelu,
- mapování stávajících zdrojů na základní skupinu entit,
- transformace dat ze stávajících systémů, testování nástrojů harmonizace rejstříků, číselníků a řízených slovníků.

Ochrana knižního fondu a dokumentů aplikací esenciálních olejů

Doba řešení: 2011–2015

Hlavní řešitel: Zbyněk Večeřa, Ústav analytické chemie AV ČR, v. v. i.

Řešitel za NK: Jiří Neuvirt

Finanční podpora: MK ČR, Program NAKI

Cílem projektu je zabránit poškozování knih v důsledku napadení plísněmi, zejména v depozitářích s nevhodnými parametry vnitřního prostředí a vyvinout metodiku a zařízení na dezinfekci již napadeného fondu. Vyvinutá metodika musí být účinná a s minimálními nároky na obsluhu. V neposlední řadě cílem tohoto projektu je i zlepšení zdravotních a hygienických podmínek v knihovnách a archivních zařízeních. Na základě provedených analýz složení účinných esenciálních olejů v ÚIACH ČAV Brno jsme v 1. fázi vybrali k testování sedm sloučenin, které se v parách účinných esenciálních olejů vyskytují v nejvyšších koncentracích, a lze proto předpokládat, že mají na fungicidních a baktericidních účincích největší podíl. Počítáme samozřejmě i se synergickým efektem jejich kombinací. Pro testy účinnosti jsme vypracovali postup, který modeluje reálnou situaci při skladování knih a papírových dokumentů.

V roce 2014 byl sledován vliv aplikačních podmínek (teplota, relativní vlhkost a koncentrace esencí) na dezinfekční účinnost směsi par citralu a linalyl acetátu na spory vybraných mikroskopických vláknitých hub (plísní) lokalizovaných na různých substrátech (sklo, papír, lepenka, plátěná vazba, interiér knih) a zpracována metodika, která bude v roce 2015 podána k certifikaci. Byly vytvořeny funkční vzorky: (a) zařízení na dezinfekci knih, (b) zařízení na sledování fungistatických a dezinfekčních účinků par EO v prostorách budov (modelový depozitář), (c) zařízení na dávkování par složek esenciálních olejů do velkých prostor. U posledně jmenovaného jde o originální řešení, na které byla podána přihláška užitého vzoru (PUV 2014 – 29675) dne 13. 6. 2014.

Česká digitální knihovna a nástroje pro zajištění komplexních digitalizačních procesů

Doba řešení: 2012–2015

Hlavní řešitel: Martin Lhoták, Knihovna AV ČR, v. v. i.

Řešitel za NK: Tomáš Foltýn

Finanční podpora: MK ČR, Program NAKI

Hlavním cílem projektu je vytvoření České digitální knihovny (ČDK), která bude agregátorem digitálních knihoven provozovaných v ČR. Bude nabízet jednotné rozhraní pro koncové uživatele a zároveň bude sloužit jako hlavní poskytovatel dat pro mezinárodní projekty, zejména pro projekt evropské digitální knihovny Europeana. V současné době takové řešení není k dispozici. Jednotlivé knihovny nabízejí své vlastní digitální knihovny samostatně, přičemž není možné vyhledávat a prohlížet dokumenty v těchto digitálních sbírkách z jednoho místa. ČDK bude také významným zdrojem digitálních dat a jedním z hlavních pilířů potřebných pro zajištění centralizovaných služeb v rámci České republiky definovaných v *Koncepci rozvoje knihoven ČR na léta 2011–2015*.

V průběhu roku 2014 pokračovaly jednotlivé vývojové aktivity dle plánu stanoveného projektovou žádostí. Největší část výzkumných aktivit byla směřována na optimalizaci harvestů dat a mapování dat pro Českou digitální knihovnu, neboť s nasazením nové verze systému Kramerius 5.0 se začalo více využívat rozšířené replikační rozhraní. Zároveň byly testovány interní procesy v řádech desítek milionů datových souborů. Další velkou změnou bylo zavedení nového grafického designu vstupního rozhraní, které bude více vyhovovat koncovým uživatelům. V průběhu roku 2014 probíhal intenzivní rozvoj a testování systému ProArc.

Důležitým krokem bylo splnění standardů vyžadovaných pro NDK <http://www.ndk.cz/standardy-digitalizace/metadata>. To umožní spolupracovat s NK ČR při sdílení dat a jejich archivaci. Zároveň je splnění tohoto standardu požadováno v dotačním programu VISK 7 a v krajských digitalizačních projektech. ProArc 2.0 NDK je výsledek, který také bude nahlášen za rok 2014 do RIV. Kromě Digitalizačního centra Knihovny AV ČR toto řešení v ostrém provozu používá také Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové.

Správa elektronických publikací v síti knihoven ČR

Doba řešení: 2012–2015

Hlavní řešitel: Tomáš Svoboda

Finanční podpora: MK ČR, Program NAKI

Cílem projektu je řešení sběru a zpracování knih a periodik v elektronické podobě včetně elektronických předloh tištěných publikací, vytvoření nástrojů pro sdílení, ochranu a zpřístupnění tohoto typu obsahu v knihovní síti ČR, návrh metodiky bibliografického popisu tohoto typu dokumentů a analýza legislativy v oblasti elektronického povinného výtisku.

V roce 2014 projektový tým navázal na základní výzkum a začátek vývojových prací provedených v předchozích letech. Byly vytvořeny a zprovozněny softwarové aplikace pro opracování a sběr elektronických publikací. Pokračovala výzkumná práce v legislativní oblasti, jejímž výstupem byl návrh legislativního řešení povinného odevzdávání elektronických publikací, který je nyní v legislativním procesu. Byla dokončena metodika bibliografického zpracování elektronických publikací. Byl zahájen pilotní provoz sběru elektronických publikací. Jako výstup projektu byl uspořádán seminář, na kterém byla veřejnost včetně producentů elektronických publikací seznámena s výsledky projektu a s nadcházejícími možnostmi, které projekt přinese.

Vytvoření kooperativního systému pro budování a správu novodobých konzervačních knižních sbírek v České republice a vývoj potřebných nástrojů

Doba řešení: 2012–2015

Hlavní řešitel: Jiří Polišenský

Finanční podpora: MK ČR, Program NAKI

Hlavní část řešení projektu v roce 2014 byla stejně jako v předchozích letech spojena s vývojovými a optimalizačními procesy na aplikaci Virtuální depozitní knihovna, která bude tvořit hlavní pilíř systému. Samotné vývojové práce jsou však významně zastíněny činnostmi spojenými s čištěním harvestované databáze, kontrolou kvality získaných záznamů a slučováním záznamů na jednotný předdefinovaný profil. Zde se bohužel ukazuje, že záznamy, zatím pocházející z katalogů participujících knihoven – Národní knihovna ČR (NK ČR), Moravská zemská knihovna (MZK) a Vědecká knihovna v Olomouci (VKOL) – jsou v různé kvalitě a část záznamů je obtížně spojitelná, což se projevuje při kontinuálních sklizních dat. Důsledkem toho bylo třeba dovyvinout nové moduly potřebné pro sjednocení dat a uzpůsobit funkční schéma vyhledávače SOLR. Paralelně s uvedenými úpravami aplikace proběhly i detailní testy automatického vyhodnocování nabídek a poptávek zavedených v systému. Výsledky testů jsou i nadále zpracovávány. V rámci dokumentace vývoje systému byla dále zpracována standardizace mapování používaných polí v záznamech a analýza sjednocení statusů pro vstupní data.

Dále pokračovaly i systematické průzkumy novodobých knihovnických fondů. Doposud bylo prozkoumáno (z různých zdrojů) více než 160 000 knih. Kontinuální průzkumy pokračovaly i na pracovištích v MZK a VKOL. Upravena byla i již schválená matice pro výpočet optimálního počtu exemplářů v systému konzervačních knihoven. Do okna s výpočtem indexu PI byla přidána tlačítka pro okamžitý přesun do nového výpočtu časově váženého indexu PI, stejně jako do výpočtu minimálního počtu přežívajících svazků. V NK ČR nadále pokračovalo třídění a následné zpracování bohemicálních dokumentů z Rezervních fondů. V letošním roce bylo doposud z těchto fondů zpracováno téměř 62 000 jednotek. Celkem bylo od počátku projektu zpracováno cca 310 000 jednotek. Při zpracování je nejprve ověřena přítomnost exemplářů v Národním konzervačním fondu (NKF), dále pak v Univerzálním knihovním fondu (UKF), v Rezervním fondu NK ČR se uchovává dokument do výše 5 exemplářů. Nadále se daří objevovat dokumenty, které nebyly v NKF zastoupeny, nebo byly ztraceny. Díky této praxi bylo do konce října do NKF doplněno 140 ztrát a 250 knih, které v NKF nebyly zastoupeny vůbec. Kromě toho bylo na základě požadavků a nabídek doporučeno cca 300 dokumentů pro doplnění UKF. Veškeré výzkumné aktivity pokračují směrem k úspěšné realizaci cílů schváleným projektem k době ukončení projektu, tj. ke konci roku 2015.

Tisky 16. století v zámeckých knihovnách České republiky

Doba řešení: 2012–2015

Hlavní řešitel: Pavel Hájek, Národní památkový ústav

Řešitel za NK: Zdeněk Bartl

Finanční podpora: MK ČR, Program NAKI

Cílem projektu je provést výzkum zámeckých knihovnických fondů 16. století, který by posloužil k prezentaci a edukaci v oblasti historických knihovnických fondů. Část projektu, kterou řeší tým NK ČR, je zaměřena zejména na oblast tvorby autorit a jejich následné využití pro znalostní databázi (prostřednictvím webového portálu). Zpracování metodiky bylo rozhodujícím úkolem pro první rok řešení projektu. Dále byl zpracován prvotní soupis tisků 16. století v zámeckých knihovnách ČR excerpcí stávajících evidenčních podkladů Národního památkového ústavu (NPÚ) a Národního muzea, který byl nezbytným předpokladem pro plánování dalších etap projektu, tj. ověření metodiky zpracování úplných katalogizačních záznamů tiskové produkce 16. století a zajištění částečné či úplné digitalizace. Cílem projektu pro rok 2014 v oblasti tvorby autoritních záznamů pro oblast starých tisků (jmenné autority – personální autority pro autory, historické a příp. jiné osobnosti bez autoritkové vazby na staré tisky, tiskaře; korporativní autority zejména pro tiskárny a příp. další roli; věcné autority geografické, tematické termíny a termíny pro označení formy/žánru) byla analýza stávajících knihovnických a knihovědných metod, pravidel tvorby autorit a příprava finální verze metodiky tvorby jmenných autorit a její přihlášení k certifikaci na MK ČR. Metodika certifikaci získala a vyšla knižně v rámci edičního plánu NK ČR.

Průzkum, konzervace a péče o novodobé knihovní fondy – materiály a technologie

Doba řešení: 2013–2017

Hlavní řešitel: Petra Vávrová

Finanční podpora: MK ČR, Program NAKI

V roce 2014 pokračoval výzkum zaměřený na průzkum, konzervaci a péči o novodobé knihovní fondy. Cílem projektu je vytvoření:

- metodiky průzkumu fyzického stavu novodobých knihovních fondů s využitím vybraných instrumentálních metod;
- vývoj speciálních materiálů pro obnovu a restaurování novodobých knihovních fondů;
- vývoj a optimalizace specifických pracovních postupů a moderních technologií pro konzervaci a restaurování novodobých knihovních fondů.

Na realizaci projektu se mimo odborníků z NK ČR účastní i vědečtí pracovníci z textilní fakulty Technické univerzity v Liberci, kteří se podílí na vývoji speciálních textilních materiálů a adheziv pro konzervaci a restaurování novodobých knihovních fondů. Budou vyvinuta speciální alkalická lepidla pro textilní vazby, plátno se zátěrem vhodné pro textilní vazby novodobých knihovních fondů a další materiály pro vazbu, převazbu a restaurátorské zásahy. Budou ověřeny možnosti užití již dostupných materiálů a budou provedeny návrhy na aplikaci těchto materiálů na základě výsledků testů a analýz.

Účinná péče cílená na trvalé uchování knihovních fondů (podle zák. č. 257/2001 Sb.) musí vycházet z podrobného zmapování fyzického stavu a dochování konzervačních dokumentů. Proto jsme projekt zahájili podrobným průzkumem vybrané části fondů, jehož výsledkem bude zjištění opravdového a skutečného fyzického stavu jednotlivých exemplářů. Z výsledků průzkumu pak bude možné vyhodnotit zastoupení typů materiálů se zvláštní pozorností zaměřenou na textil a plasty, a také typů poškození. Následovat bude diagnostika jejich příčin a návrhy možných řešení (opravy, konzervátorské a restaurátorské zásahy na novodobém fondu, uložení do ochranných obalů, reformátování). K průzkumu budou použity pokročilé instrumentální nedestruktivní metody: přístroj SurveNIR a mikrofadometr.

Průběžně probíhala příprava rešerší k jednotlivým tématům. Byly prováděny analýzy papíru pomocí SurveNIR v rámci průzkumu novodobých fondů a byla vytvořena a předložena k certifikaci metodika na použití přístroje SurveNIR k průzkumu fyzického stavu novodobých fondů. Probíhalo testování mikrofading systému.

V rámci projektu byly zorganizovány tyto odborné akce: mezinárodní konference „Restaurování a konzervace plastů“ dne 10. prosince 2014, zaměřená na restaurování plastových knižních vazeb, a mezinárodní workshop *From Theory to Practice – Identification, Adhering and Cleaning of Plastic Materials*, který vedla paní Anna Laganá, expertka na restaurování a konzervaci plastových předmětů kulturního dědictví.

Národní knihovna – rozvoj informační infrastruktury VaVal pro humanitní obory

Doba řešení: 2013–2017

Hlavní řešitel: Hanuš Hemola

Finanční podpora: MŠMT ČR

URL: <http://www.nkp.cz/o-knihovne/projekty-a-programy/ostatni-projekty/lr1308>

Hlavním cílem projektu je upevnění a další rozvoj informační infrastruktury pro poskytování informací z oblasti humanitních a společenských věd pro sféru vědy, výzkumu a inovací v ČR prostřednictvím zpřístupnění 18 titulů multioborových a oborově specializovaných databází v konsorciálních a individuálních licencích a zabezpečení primárních dokumentů prostřednictvím mezinárodních meziknihovních služeb.

Předmětem podpory projektu je zejména zabezpečení kontinuálního přístupu k ověřené a průběžně inovované nabídce elektronických informačních zdrojů z předmětné oblasti, kterou NK ČR systematicky buduje od konce 20. století pro profilové uživatele ze sféry VaVal jak v rámci individuálních, tak i konsorciálních licencí ve spolupráci s relevantními informačními, akademickými a výzkumnými institucemi. Základem podporované nabídky jsou primární a sekundární multioborové zdroje s tematickým těžištěm v humanitních a společenských vědách a specializované zdroje pro zabezpečení tzv. malých oborů (hudba a hudební věda; knihovnictví a informační věda; slavistika). Projekt podporuje navazující služby zpřístupnění primárních dokumentů prostřednictvím center mezinárodních meziknihovních služeb.

Mezinárodní projekty výzkumu a vývoje

CENDARI (Collaborative European Digital Archive Infrastructure)

Doba řešení: 1. 2. 2012 – 31. 1. 2016

Finanční podpora: Evropská komise, 7. rámcový program

Hlavní řešitel (koordinátor): Jennifer Edmond, Trinity College Dublin

Dílčí řešitel za NK ČR: Zdeněk Uhlíř

URL: <http://www.cendari.eu/>

Cílem projektu je vytvořit na dílčích výsečích I. světové války a středověké rukopisné kultury infrastrukturu pro historický výzkum, která spojí digitální zdroje vytvořené systematickým úsilím v posledním desetiletí. Partnery projektu jsou Trinity College Dublin (Irsko – koordinátor), Freie Universität Berlin (Německo), King's College Londýn (Velká Británie), Institut National de Recherche en Informatique et en Automatique Paříž (Francie), University of Birmingham (Velká Británie), NK ČR Praha, Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen (Německo), The European Library, Consortium of European Research Libraries, Matematický institut SANU u Beogradu (Srbsko), Universität Stuttgart (Německo), Società internazionale per lo studio del medioevo latino Firenze (Itálie), Università degli studi di Cassino (Itálie) a Fondazione Ezio Franceschini (Itálie). Ve třetím roce řešení projektu byly dokončeny práce na popisu sbírek středověkých rukopisů ve střední Evropě, provedena korektura adresáře archivů a rukopisných knihoven a obě databáze byly vzájemně integrovány. Pokračovala práce na tematicky strukturovaných průvodcích po rukopisném materiálu (Středověké kazatelství ve středoevropských rukopisných sbírkách, Geografie a přírodní vědy ve středoevropských rukopisných sbírkách). Byly zahájeny práce na integraci dat shromážděných v rámci projektu CENDARI do virtuálního badatelského prostředí založeného na principech sémantického vyhledávání.

Další aplikační projekty

Národní projekty

Program Veřejné informační služby knihoven (VISK)

Všechny projekty v jednotlivých podprogramech jsou jednoleté. Tyto projekty se týkají podpory konkrétních činností knihoven v oblasti vzdělávání, provozu digitálních knihoven, produkce digitálních dat (retrospektivní konverze katalogů, digitalizace sbírek), provozu informačních portálů, přístupu k digitálním zdrojům atp. V seznamu projektů již nadále nejsou uváděny statutární činnosti, dříve hrazené z programu VISK, na které NK ČR dostala finanční prostředky přímo do rozpočtu.

VISK 1

Koordinační centrum programu VISK

Odpovědný pracovník: Vít Richter

URL: <http://visk.nkp.cz/>

Koordinační centrum programu VISK zajišťovalo veškeré odborné, organizační a koordinační činnosti související s realizací celého programu VISK.

VISK 2

Kurzy základní informační gramotnosti

Odpovědný pracovník: Eva Dostálková

URL: http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=04_Vzd/03_OV_Akce/01_kurzy.htm

V rámci kurzů získávají frekventanti znalosti a dovednosti v rozsahu European Computer Driving Licence jako minimálního standardu vzdělání v oblasti práce s informačními a komunikačními technologiemi i pokročilé kompetence v oblasti počítačové a informační gramotnosti.

Inovace vybavení ICT vzdělávacího centra Národní knihovny ČR

Odpovědný pracovník: Roman Giebisch

URL: <http://visk.nkp.cz/VISK2.htm>

V NK ČR bylo vzdělávací centrum vybudováno v roce 2000 zásluhou přiděleného grantu v programu VISK 2 a k poslední aktualizaci hardware došlo díky programu VISK 2 v roce 2007. Díky dotaci MK ČR bylo v roce 2014 inovováno vybavení vzdělávacího centra zakoupením 17 osobních počítačů a dvou dataprojektorů do obou učeben NK ČR.

VISK 3

Konverze dat pořízených v souvislosti s projektem digitalizace dokumentů ve spolupráci se společností Google do Manuscriptoria

Odpovědný pracovník: Zdeněk Uhlíř

Cílem projektu bylo stáhnout dokumenty pořízené v souvislosti s projektem *Hromadná digitalizace historických a vzácných dokumentů ve spolupráci se společností Google*, jejich dešifrování, jejich konverze do formátu podle VISK 6, jejich umístění k trvalému uložení do centrálního digitálního úložiště a jejich import k uživatelskému zpřístupnění do Manuscriptoria. Takto bylo zpracováno cca 20 000 komplexních digitálních dokumentů.

VISK 5

Retrospektivní konverze Generálního katalogu UKF I Národní knihovny ČR

Odpovědný pracovník: Nataša Mikšová

Cílem projektu byl předvýběr a příprava 40 450 záznamů tisků. Záznamy byly připraveny pro další etapu retrokonverze. Zároveň bylo zpracováno 18 000 nových záznamů do formátu MARC 21, které byly zpřístupněny v bázi NKC a předány do Souborného katalogu.

Rekatalogizace starých tisků uložených v Oddělení rukopisů a starých tisků Národní knihovny ČR

Odpovědný pracovník: Alena Smítková

V další etapě rekatalogizace byly aktualizovány záznamy z Generálního katalogu I. Brigádníci pracovali opět s knihou v ruce. Do jednotné báze STT bylo v roce 2014 doplněno 4 500 nových záznamů.

Retrospektivní katalogizace periodik vydávaných na území ČR z fondů Národní knihovny ČR

Odpovědný pracovník: Edita Lichtenbergová

Cílem projektu je obohatit elektronický katalog NK ČR, a tím zároveň databázi České národní bibliografie (ČNB) o dosud nezpracované záznamy periodik české provenience z období převážně před rokem 1945. Bylo vytvořeno 2 100 nových záznamů, zároveň proběhla revize záznamů souvisejících titulů.

VISK 6

Digitalizace historických dokumentů Národní knihovny ČR 2010

Odpovědný pracovník: Zdeněk Uhlíř

URL: <http://www.manuscriptorium.eu>

V roce 2014 byl v rámci VISK 6 z fondu NK ČR zdigitalizován 101 dokument (tj. 45 533 strany).

Digitalizace vzácných historických rukopisů a tisků z fondu Hudebního oddělení Národní knihovny ČR

Odpovědný pracovník: Zuzana Petrášková

URL: <http://www.manuscriptorium.eu>

V roce 2014 bylo v rámci VISK 6 z fondu hudebního oddělení NK ČR digitalizováno 40 dokumentů, tj. 1 708 obrazů v kvalitě BASIC, a 4 vzácné tisky, tj. 1 837 obrazů v kvalitě HIGH. Digitalizované rukopisné hudebniny jsou propojené se záznamem mezinárodního soupisu hudebních pramenů RISM a specializovaným badatelům užívajícím tuto databázi dostupné ke studiu.

VISK 7

Odkyselování vzácných bohemikálních dokumentů ohrožených degradací kyselého papíru

Odpovědný pracovník: Tomáš Foltýn

URL: <http://visk.nkp.cz/VISK7.htm>

NK ČR vzhledem ke své úloze v národním programu ochranného reformátování a digitálního zpřístupnění dokumentů Kramerius usiluje o digitalizaci ohrožených a čtenářsky frekventovaných dokumentů, zároveň se však snaží přispět k ochraně vlastních fyzických dokumentů. Dalším, v programu participujícím knihovnám, jsou v rámci tohoto programu a koordinované spolupráce poskytovány služby, které si z ekonomických, personálních nebo odborných důvodů nemohou zajistit samy, včetně spolupráce na doplňování chybějících dokumentů v rámci kontinuálně řešených digitalizačních projektů. Mimo vlastní koordinační a poradenskou činnost je v prostředí NK ČR řešen samostatný projekt VISK 7, který byl v roce 2014 zaměřen na odkyselování novodobých knihovních fondů a úpravy aplikace pro průzkum novodobých fondů pro potřeby sledování procesu odkyselení knihovních fondů a jejího využití v dalších knihovnách. V rámci odkyselování novodobých knihovních fondů prošlo 749 svazků knih komplexní deacidifikací na lipském pracovišti firmy Zentrum für Bucherhaltung GmbH, kde byla stejně jako v předchozím roce využita metoda ZFB:2, která má v současné době nejlepší výsledky. Odkyselování touto metodou probíhá pomocí speciálního roztoku, který je tvořen velmi malými částicemi MgO a CaCO₃. Částice jsou natolik malé, že poměrně snadno pronikají do struktury papíru. Odkyselování splnilo svůj účel, hodnoty pH papíru vzrostly o několik jednotek a papír má optimální hodnoty pH, což je stabilizuje. Vytvořená alkalická rezerva ochrání papír knih před kyselou hydrolyzou na řadu let. V rámci výše naznačených vývojových prací probíhaly zejména práce na zkvalitnění vkládání jednotlivých záznamů a přípravy další infrastruktury pro napojení aplikace na další v knihovnách provozované systémy. V souvislosti s vytvářením centrálního registru odkyselených dokumentů proběhla i analýza výstupních dat z aplikace pro průzkum fondů a prvotní importy, které naznačily další potřebu normalizace dat umístěných v aplikaci. Této problematice se bude třeba věnovat kontinuálně, neboť je důležitá pro správné fungování aplikace i v dalších knihovnách, které ji aktivně používají – například v Moravské zemské knihovně či Vědecké knihovně v Olomouci.

VISK 8

Zajištění provozu Jednotné informační brány v celonárodním měřítku

Odpovědný pracovník: Edita Lichtenbergová

URL: <http://www.jib.cz>, <http://info.jib.cz>

Podpora projektu umožnila v roce 2014 rozšíření nabídky zdrojů a zajistila plynulý provoz Jednotné informační brány (JIB). Celkový počet aktivních zdrojů v JIB, který je spravován v lokální znalostní bázi, je 337. Vzrostl počet dotazů Z39.50 služby přebírání záznamů, bylo jich 873 062 (nárůst o cca 17 % oproti roku 2013). V roce 2014 byla rozšířena možnost přihlašování do JIB. Kromě lokální databáze uživatelů JIB, která je v provozu již dlouhá léta, mohou nyní uživatelé využít také přihlášení pomocí svých účtů meJID a Facebook. Další významnou novinkou je možnost autentizovat se do JIB pomocí institucionálních účtů vybraných institucí pomocí shibbolethu v rámci eduID. Na domovské stránce infoportálu je samostatná vyhledávací maska, odkaz s živým vyhledáváním vede do JIB+.

Multilicenční zpřístupnění českých elektronických informačních zdrojů

Odpovědný pracovník: Hana Nová

URL: <http://visk.nkp.cz/VISK8A.htm>

V roce 2014 pokračovalo zajištění služby přístupu k českým elektronickým informačním zdrojům. Mediální databázi firmy Anopress využívalo 66 knihoven, databázi právních informací ASPI firmy WoltersKluwer 29 knihoven. Nově přidanou databázi zahraničních deníků a populárně naučných časopisů LibraryPressDisplay si vybralo 19 knihoven.

Zajištění provozu a rozvoje oborových informačních bran v celonárodním měřítku pro obory knihovnictví a vědeckých informací a hudby

Odpovědný pracovník: Eva Bartůňková

URL: <http://www.kiv.jib.cz>

Hlavním cílem projektu v roce 2014 bylo pokračovat v rutinním provozu dvou oborových bran NK ČR, KIV (knihovnictví a informační věda) a MUS (hudba). V oblasti knihovnických činností pokračoval výběr, hodnocení a zpracování internetových zdrojů do databází KKL (pro KIV) a NKC (pro MUS) včetně kontroly a oprav odkazů internetových zdrojů v databázi KKL a NKC. Oborová brána MUS ve svém informačním portálu přináší oborové zpravodajství, informace o projektech apod. Oborová brána KIV se o tyto funkce dělí s dalším portálem Knihovnického institutu, Informace pro knihovny (IPK). Z toho důvodu byla nyní oborová brána spojena s portálem IPK při příležitosti migrace tohoto portálu a sjednocení webových služeb Knihovnického institutu.

Ptejte se knihovny – rozvoj služby a příprava na propojení s Centrálním portálem knihoven

Odpovědný pracovník: Karolína Košťálová

URL: <http://www.ptejteseknihovny.cz>

Projekt realizovaný ve 2. kole VISK 8/B, který zásadně ovlivnil fungování služby *Ptejte se knihovny* (PSK), měl čtyři cíle. Prvním cílem bylo vytvoření nového modulu pro správu PSK. V rámci nově vzniklého modulu probíhá celé workflow služby od přijetí dotazu přes jeho zodpovězení a publikování ve veřejně přístupném archivu. Modul umožňuje dotazy podle předem daných pravidel předávat mezi zapojenými knihovnami, dále je schopen kontrolovat včasnost vyřízení dotazů a zasílat knihovně upozornění. Nový modul pro správu PSK navázal ve vybraných oblastech na již existující nástroje této služby. V rámci druhého cíle projektu byl vyvinut modul OAI-PMH pro zapojení archivu PSK do lokálního indexu připravovaného Centrálního portálu knihoven. Tento modul bude využit pro kvalitnější zapojení PSK do JIB. Ve třetím cíli jsme se zaměřili na redesign webových stránek PSK a vytvoření designu propagačních materiálů. Čtvrtým cílem projektu bylo vytvoření mobilní aplikace PSK pro platformu Android a aktualizaci stávající mobilní aplikace pro iOS.

Integrovaný operační program – Smart Administration

Vytvoření Národní digitální knihovny

Odpovědný pracovník: Luděk Tichý

URL: <http://www.ndk.cz>

Dvě digitalizační linky (Moravská zemská knihovna, NK ČR) spojené do jednoho virtuálního elektronického prostředí zdigitalizují každý den 26 000 stran knih. Cílem projektu NDK bylo splnit indikátor – celkový počet digitalizovaných knih do konce roku 2014, který činil 100 890 svazků, a tento indikátor byl splněn na 105 %. Linka byla plně integrována do vnitřní struktury NK ČR, dále pak proběhl proces přípravy pro certifikaci včetně překladu normy TRAC, dle které bude systém certifikován jako důvěryhodné úložiště. Projekt získal ocenění v soutěži „The Best 2014 – MasterCard“ jako projekt roku v kategorii „centrální projekty“.

Průzkum čtenářství

České děti jako čtenáři v roce 2014

Doba řešení: 2014

Odpovědný pracovník: Vít Richter

Finanční podpora: MK ČR

NK ČR uskutečnila v roce 2014 dodatečný průzkum zaměřený na čtenářství a využívání knihoven u dětí ve věku 6 až 7 let. Jedná se o dodatek k celostátnímu reprezentativnímu průzkumu, který proběhl v roce 2013 pro cílovou skupinu dětí ve věku 9 až 14 let. Výzkum byl realizován pomocí kvantitativních a kvalitativních metod, praktickou část průzkumu provedla agentura Mediaresearch, a. s. Sběr dat probíhal od 16. 5. do 9. 6. 2014 na vzorku 513 respondentů.

Mezinárodní projekty

Spolupráce se společností Google

Odpovědný pracovník: Miroslava Hejnová; Adolf Knoll

Finanční podpora: MK ČR/VISK 6 (financování přípravy dokumentů k digitalizaci)

Projekt *Hromadná digitalizace historických a vzácných dokumentů ve spolupráci se společností Google* v roce 2014 pokračoval plynule v přípravných pracích na digitalizaci. Kromě toho byla zahájena vlastní digitalizace dokumentů. V průběhu roku se uskutečnilo osm transportů v časovém intervalu šesti týdnů. Současně s vlastní digitalizací začala být zpřístupňována digitální data veřejnosti, a to především prostřednictvím Google Books, ale také prostřednictvím elektronických databází NK ČR, tj. přes elektronický katalog Slovanské knihovny <http://aleph.nkp.cz/cze/slk> a přes databázi starých tisků <http://aleph.nkp.cz/cze/stt>.

Celkem bylo do konce listopadu 2014 předáno společnosti Google k digitalizaci 39 136 knih, z nichž bylo digitalizováno 39 083 knih a ke stažení bylo k dispozici 38 488 knih. Do úložiště NK ČR bylo staženo 25 979 knih (z toho 22 298 starých tisků a 3 681 ze Slovanské knihovny). Padesát uživatelů nejvyhledávanějších knih zhlédlo za posledních šest měsíců v digitální knihovně Google Books téměř 85 000 uživatelů. Přes 18 tisíc starých tisků z digitalizace Googlu bylo již také zpřístupněno v digitálně knihovně Manuscriptorium.

Česko-slovenská spolupráce při akvizici dokumentů

Česká knihovna při Univerzitní knihovně Bratislava a Slovenská knihovna v Národní knihovně ČR

Doba řešení: od roku 2007

Odpovědná osoba za NK: Světlana Knollová

Finanční podpora: MK ČR, MK SR

Projekt *Česká knihovna při Univerzitní knihovně Bratislava a Slovenská knihovna v Národní knihovně ČR*, realizovaný na základě dohody ministerstev kultury obou zemí, úspěšně pokračoval i v roce 2014. Nákup české literatury pro Univerzitní knihovnu v Bratislavě dotovalo MK ČR částkou 300 tis. Kč, nákup slovenské literatury pro NK ČR pak MK SR dotovalo částkou 12 tis. €. NK ČR nakoupila v roce 2014 pro Univerzitní knihovnu v Bratislavě 883 titulů knih za 300 001 Kč.

Slovenská strana financovala nákup 826 slovenských publikací pro NK ČR, z toho 253 svazků (v hodnotě 2 776 EUR) pro Slovanskou knihovnu. Projekt je velmi úspěšný a přínosný pro obě zúčastněné strany i kvůli garanci vzájemné vydavatelské dostupnosti. Slovenské přírůstky získané postupně za roky trvání projektu jsou přístupné na webových stránkách NK ČR <http://aleph.nkp.cz/web/csknih/2014/index.htm>.